

Державні стандарти України в системі права промислової власності

Тростіна Світлана Василівна,

*старший викладач Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького*

В умовах жорсткої конкуренції на світовому ринку успішна реалізація продукції залежить від ступеня її новизни, якості та конкурентоспроможності. Високий винахідницький рівень технічних рішень, на основі яких розробляється продукція, є одним з основних умов досягнення високих техніко-економічних показників, але ще не гарантує ефективну реалізацію товару. Потрібен поглиблений аналіз кон'юнктури ринку за допомогою комплексного вивчення патентної, науково-технічної та економічної інформації, для чого і потрібні патентні дослідження.

З метою встановлення єдиних вимог до організації, проведення і оформлення результатів досліджень з патентної та кон'юнктурно-економічної інформації в Україні у 1997 році започатковано систему державних стандартів у галузі промислової власності та з 1 січня 1998 року наказом Держстандарту України від 6 червня 1997 року № 327 введено в дію такі стандарти:

- ДСТУ 3574-97 Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення.
- ДСТУ 3575-97 Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення.

Стандарти розроблені відповідно до чинного законодавства України в галузі промислової власності. Ці вимоги є обов'язковими для суб'єктів господарської діяльності, що діють на території України, діяльність яких повністю або частково фінансується з державного бюджету. Для всіх інших суб'єктів господарської діяльності вимоги стандартів мають рекомендаційний характер.

Автор ставить за мету дослідити та зробити аналіз змісту цих стандартів та визначити їх значення для права промислової власності.

У відповідності зі ДСТУ 3574-97 «Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення» державою установлені основні положення, порядок складання та оформлення патентного формуляра – офіційного інформаційного документа, який засвідчує стан об'єкта господарської діяльності, як товару щодо порушення прав власників чинних охоронних документів та заявників на об'єкти

промислової власності. Застосовується для забезпечення використання об'єкта господарської діяльності у державі та за кордоном без порушення прав власників чинних охоронних документів та заявників на об'єкти промислової власності.

У відповідності зі ДСТУ 3575-97 «Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення» державою установлені основні положення, порядок проведення та форму звіту про патентні дослідження. Зазначений стандарт встановлює єдині вимоги до організації і проведення патентних досліджень, а також оформлення і використання їх результатів. Стандарт застосовується в усіх галузях господарської діяльності на етапах створення і використання об'єкта господарської діяльності. Суттю проведення патентних досліджень є визначення патентоспроможності об'єктів господарської діяльності, ситуації щодо використання прав на об'єкти промислової власності, а також виявлення порушення прав власників чинних охоронних документів та прав заявників на об'єкти промислової власності. У стандарті знайшли відображення правові відносини на всіх етапах життєвого циклу об'єкта господарської діяльності. Патентні дослідження можуть представляти собою дослідження технічного рівня техніки і тенденцій розвитку об'єктів господарської діяльності, дослідження їх патентоспроможності, патентної чистоти, а також конкурентоспроможності на основі патентної та іншої інформації. При виконанні державних контрактів, наприклад, на поставку товарів, надання послуг, виконання робіт, зокрема науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних, необхідно проводити патентні дослідження у відповідності з зазначеним стандартом. Необхідність застосування вимог ДСТУ 3575-97, як правило, передбачається у документації, що регламентує виконання робіт, а конкретний зміст патентних досліджень визначається завданням на проведення патентних досліджень. Згідно стандарту, патентні дослідження проводять по визначеним основним етапам.

На першому етапі розробляють завдання на проведення патентних досліджень, тобто, потрібно визначити, які конкретні завдання належить вирішити у процесі патентного дослідження, конкретних видів дослідження, що забезпечують вирішення визначених завдань; термінів їх проведення; виконавців даного процесу; звітної документації, яку необхідно підготувати по закінченні роботи.

На другому етапі виконують розробку регламенту пошуку.

Регламент пошуку – це програма, яка визначає межі проведення пошуку серед патентних баз даних і фондів патентно-асоційованої інформації.

Вищевказаний регламент визначається: предметом пошуку, територією, на якій слід здійснити пошук. Країну пошуку інформації визначають, виходячи з цілей патентних досліджень, ретроспективністю пошуку, класифікаційними рубриками, джерелами інформації. Патентні дослідження проводять за рахунок використання широкого кола джерел патентних, науково-технічних, кон'юнктурно-економічних та інших відомостей. Грамотний вибір інформаційних ресурсів дозволяє досягти максимально якісних і достовірних результатів патентних досліджень, а також істотно заощадити витрати на їх здійснення.

Третій етап передбачає здійснення пошуку та підбору патентних та інших документів, відповідно до затвердженого регламенту.

Патентний пошук передбачає відбір з величезної кількості інформації текстових документів або відомостей, відповідних за змістом тематиці запиту за одним критерієм або ряду ознак.

Патентний пошук у процесі розробки нової технології полягає в тому, щоб виявити рівень техніки, в порівнянні з яким оцінюється відповідність рішення критеріям патентоспроможності. Під рівнем техніки розуміється вся інформація, опублікована в пресі або надана у відкритому доступі в електронному вигляді з усіма супутніми кресленнями та іншими ілюстраціями.

На четвертому етапі виконують оформлення звіту про проведення пошуку.

З одержаних результатів пошуку проводять відбір інформації з метою проведення подальшого аналізу, а потім складають звіт про пошук. Дану звітність оформляють у таблицях.

Таблиця «Патентна документація» містить дані про кожному релевантному патентному документі, які безпосередньо відносяться до об'єкта пошуку та його компонентів.

Таблиця «Науково-технічна, кон'юнктурна, нормативна документація та матеріали державної реєстрації» містить інформаційні матеріали непатентного характеру, як, наприклад, журнальні статті, монографії, каталоги, проспекти компаній та ін.

На п'ятому етапі проводять систематизацію та аналіз відібраних документів.

Так, дослідження рівня техніки, тенденцій розвитку об'єктів техніки, а також їх патентоспроможності доцільно проводити, наприклад:

- при розробці маркетингової стратегії для визначення найбільш перспективних напрямів діяльності, виявлення потенційних конкурентів, визначення напрямів їх діяльності та вибору своєї ринкової ніші;
- для мінімізації ризику, пов'язаного з можливим дублюванням вже існуючих технічних рішень на початковому етапі розробки потенційного об'єкта патентування;
- для визначення відповідності об'єкта патентування критеріям патентоспроможності, «новизна» та/або «винахідницький рівень» при підготовці заявки на видачу патенту з метою зниження ризику отримання відмови у видачі патенту або подальшого його опротестування;
- для отримання інформації про цікаві технічні рішення або технології з метою подальшого придбання патенту (або отримання ліцензії) на вже запатентоване рішення.

Дослідження патентної чистоти, у свою чергу, слід включати у патентні дослідження при постановці продукції на виробництво та її реалізації на внутрішньому або зовнішньому ринках для виключення виникнення збитків, пов'язаних з порушенням прав третіх осіб.

З метою визначення патентної чистоти на об'єкти промислової власності використовуються джерела патентної інформації, а саме: діючі патенти країн по відношенню яких визначається патентна чистота. За результатами дослідження на патентну чистоту для виключення факту порушення прав третіх осіб, що володіють діючими в Україні або за кордоном, патентами, проводять порівняльний аналіз технічного об'єкта з запатентованим. Результатом цих досліджень є Патентний формуляр, що складеться відповідно до ДСТУ 3574-97 [2]. Порядок складання та оформлення», який необхідний для подання структурам, вирішальним, зокрема, питання реалізації об'єкта техніки в країні та/або за кордоном, можливості та умов його експорту.

Отже, згідно державного стандарту 3574-97 «Патентний формуляр. Порядок складання та оформлення» заключним етапом є документ про патентну чистоту досліджуваного об'єкта техніки чи технології. А згідно державного стандарту 3575-97 «Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення», заключним етапом патентних досліджень є «Звіт про патентні дослідження». На базі патентних досліджень можна вивчати світові досягнення науки і

техніки, тенденції і перспективи їх розвитку. Аналіз описів винаходів дозволяє знайти відповіді на запитання технічного характеру та дізнатися, яка мета даного винаходу, які техніко-економічні показники продукції будуть покращені при його використанні і наскільки широко воно може застосовуватися.

Список використаних джерел:

1. ДСТУ 3575-97. Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення: – К.: Держстандарт України, 1997. – 14 с.
2. ДСТУ 3574-97 Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення. – К.: Держстандарт України, 1997 – 8 с.
3. Державні стандарти України.(ДСТУ). ДСТУ в галузі промислової власності. Сайт Українського інституту інтелектуальної власності. Веб-портал Українського інституту інтелектуальної власності. // <http://www.uipv.org>.
4. Патентні дослідження: Метод. рекомендації /За ред. В.Л. Петрова. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 1999. – 264 с.
5. Т.Г. Косско, Т.М. Павлиго. Патентні дослідження, їх актуальність на шляху інноваційного розвитку. Центр інтелектуальної власності і передачі технологій НАН України, Інститут проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України, К. – Наука та інновації. 2014. Т. 10. № 1. С. 65 – 70.
6. Патентні дослідження у медицині: порядок оформлення звіту. Методичний посібник / Розробники: Артамонова Н.О., Буслович Ф.Ю., Масіч О.В. та ін. – К.: Академія медичних наук України, 2002 – 52 с.
7. Добриніна Г.П. Патентна інформація та документація. Патентні дослідження: Конспект лекцій. – К.: Ін-т інтелектуальної власності і права, 2006. – 120 с.
8. Калінін В. В. Інформаційне забезпечення обробки та видача патентної інформації // НТІ. – 2003. – № 3. – С. 23-27.
9. Терентьєва Г.П. Інформаційне забезпечення патентної діяльності: навч. посібник / Г.П. Терентьєва. – Х.: ХДАК, 2003. – 100 с.